

مجله‌ی حافظ‌پژوهی

(مرکز حافظ‌شناسی - کرسی پژوهشی حافظ)

سال ۲۳، شماره‌ی ۲۴ (دوره‌ی جدید، شماره‌ی ۳)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹، صص ۷۳-۹۴

کتاب‌شناسی حافظ در سال ۱۳۹۸ خورشیدی

ماندانا فیروزآبادی*

دانشگاه شیراز

چکیده

بیستم مهرماه در تقویم ملی جمهوری اسلامی ایران، یادروز حافظ نام‌گذاری شده است. مرکز حافظ‌شناسی از سال ۱۳۷۶ تاکنون، به‌طور منظم، در این روز افزون‌بر برگزاری نشست علمی به انتشار مقاله‌های علمی و تخصصی در حوزه‌ی حافظ‌پژوهی همت گماشته است. یکی از مقاله‌های مهم که سالانه در این روز ارائه می‌شود، «گزارش کتاب‌شناسی حافظ» است. این مقاله‌ها، اطلاعات کتاب‌شناسی آثاری را که هر سال در پیوند با حافظ و حافظ‌پژوهی انتشار یافته‌اند، ارائه می‌کند. این گزارش به مخاطب پیگیر حوزه‌ی حافظ‌شناسی، دانشجویان و استادان این عرصه، برای شناخت هرچه بهتر منابع و پژوهش‌های جدید یاری می‌رساند و راه را برای خوانش و بررسی‌های نقادانه و آسیب‌شناسانه‌ی آثاری که هر ساله درباره‌ی حافظ تألیف و تدوین می‌شوند، هموار می‌سازد. مقاله‌ی حاضر برپایه‌ی اطلاعات کتاب‌شناسی دو پایگاه اطلاعاتی «خانه‌ی کتاب» و «سازمان اسناد و کتابخانه‌ی ملی ایران» تدوین شده است. بررسی‌های آماری نمایانگر آن است که تعداد کل کتاب‌هایی که در سال ۱۳۹۸ در پیوند با حافظ چاپ شده‌اند، ۱۴۶ عنوان است که در مقایسه با آمار سال گذشته کاهشی چشمگیر یافته است. همچنین مقایسه‌ای موضوعی

---

* دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، Firoozabadimandana@gmail.com

۷۴ — مجله‌ی حافظ پژوهی، سال ۲۳، شماره‌ی ۲۴ (دوره‌ی جدید، شماره‌ی ۳)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹

نشان می‌دهد، کتاب‌هایی درباره‌ی «شعر، اندیشه و زندگی حافظ» و «دیوان همراه با فالنامه»

با ۴۲ عنوان بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند.

واژه‌های کلیدی: حافظ‌پژوهی، طبقه‌بندی موضوعی، کتاب‌شناسی حافظ.

۱. درآمد

بررسی آماری کتاب‌های چاپ‌شده در علوم مختلف، نخستین گام در بازیابی و شناسایی منابع است و پژوهش‌گران هر حوزه را با تازه‌ترین دستاوردهای تحقیقی آشنا می‌سازد. مقاله‌ی «کتاب‌شناسی حافظ» که به‌طور منظم در مجموعه‌ی حافظ‌پژوهی منتشر می‌شود، اطلاعات کتاب‌شناسی و عنوان موضوعی کتاب‌هایی را ارائه می‌کند که هر سال در پیوند با حافظ به چاپ می‌رسد. این جستار، مخاطبان حوزه‌ی حافظ‌پژوهی را از جدیدترین پژوهش‌ها باخبر می‌کند و راه را بر بازخوانی، تحلیل محتوایی و نقد اصولی منابع می‌گشاید. امید است، پژوهشگران بتوانند با بررسی‌های نقادانه و آسیب‌شناسی آثاری که هر ساله درباره‌ی حافظ تألیف، ترجمه و تدوین می‌شود، مزایا و معایب هر یک را برشمارند و به تکامل دانش در این حوزه‌ی گسترده یاری رسانند.

یادآوری می‌شود مقاله‌ی حاضر برپایه‌ی اطلاعات کتاب‌شناسی دو پایگاه «خانه‌ی کتاب» و «سازمان اسناد و کتابخانه‌ی ملی ایران» تهیه شده است. براساس گزارش سایت رسمی خانه‌ی کتاب، در سال ۱۳۹۸ خورشیدی، ۲۷۸۳۷ عنوان کتاب با [رده‌بندی] دیوبی ادبیات انتشار یافته است که از این میان ۱۱۴ عنوان به کتاب‌هایی با موضوع حافظ اختصاص دارد. در سایت کتابخانه‌ی ملی نیز شمار آثار چاپ‌شده با موضوع ادبیات، ۱۶۸۷ عنوان کتاب، ذکر شده که ۷۸ عنوان از آن‌ها کتاب‌های درباره‌ی حافظ را شامل می‌شود. متأسفانه چنان‌که اعداد و ارقام در این مقاله و سایر مقالات پیشین کتاب‌شناسی حافظ نشان می‌دهد، گزارش این دو پایگاه با یکدیگر متفاوت است؛ بنابراین آنچه در این گزارش بررسی و ارائه می‌شود، حاصل تجمیع عناوین غیرتکراری این دو پایگاه اطلاعاتی است.^۱ همچنین یادآوری دو نکته پیش از ارائه‌ی اطلاعات ضروری می‌نماید:

الف. عنوان بعضی از کتاب‌ها مشابه است، اما شماره‌ی شابک (شماره‌ی استاندارد بین‌المللی کتاب)، برای هریک متفاوت و مجزاست.

ب. در هر دو پایگاه برای هر مجلد از کتاب‌های چندجلدی، شابکی مجزا درج شده و در این مقاله نیز جداگانه فهرست‌نگاری شده است؛ اما در شمارش آماری، تمام مجلدات هر مجموعه، زیر یک عنوان گزارش شده است.

در گام آغازین، برای ارائه‌ی اطلاعات، باتوجه به حوزه‌های پژوهشی حافظانه، کتاب‌ها به چند دسته‌ی کلی تقسیم شده است. در جدول زیر برای سهولت بررسی‌های آماری، عنوان هر بخش، تعداد کتاب‌ها و جمع شمارگان کتاب‌های هریک از آن‌ها^۲ جداگانه نمایش داده می‌شود و در ادامه نیز، نام و مشخصات کامل کتاب‌شناسی، به نظر مخاطبان حافظ‌دوست خواهد رسید.

ردیف	عنوان موضوعی	چاپ نخست	چاپ مجدد	اطلاعات چاپ ناقص ^۲	تعداد کلی	شمارگان
۱	دیوان همراه با فالنامه	۱	۲۸	۱۳	۴۲	۴۷۴۷۰
۲	دیوان همراه با ترجمه	-	۱	-	۱	۵۵۰
۳	دیوان همراه با توضیحات	۲	۴	۳	۹	۱۴۵۰۰
۴	شرح کامل دیوان	۳	۳	۲	۸	۳۶۵۰
۵	شرح بخشی از دیوان	۸	۷	۱	۱۶	۹۲۰۰
۶	درباره‌ی شعر، اندیشه و زندگی حافظ	۱۷	۱۱	۱۴	۴۲	۲۱۶۶۰
۷	حافظ و دیگران	۶	۳	۷	۱۶	۵۳۰۰
۸	دانشنامه	۱	-	-	۱	۱۰۰۰
۹	کودک و نوجوان	۲	۲	-	۴	۷۲۰۰
۱۰	متفرقه	۳	۴	-	۱۰	۳۳۵۰

براساس آمار موجود، تعداد کل کتاب‌هایی که در سال ۱۳۹۸ در پیوند با حافظ چاپ شده، ۱۴۶ عنوان است و مجموع شمارگان کتاب‌هایی که تعداد نسخشان در پایگاه‌های اطلاعاتی یادشده آمده، به ۱۱۳۸۸۰ شماره می‌رسد. این اعداد در مقایسه با آمار سال

۷۶ — مجله‌ی حافظ پژوهی، سال ۲۳، شماره‌ی ۲۴ (دوره‌ی جدید، شماره‌ی ۳)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹
گذشته که تعداد کل کتب و شمارگان آن‌ها به ترتیب ۲۲۵ و ۱۹۲۵۶۸ ذکر شده است،
نمایانگر کاهش چشمگیر چاپ کتاب‌های حوزه‌ی حافظ در سال ۱۳۹۸ است (رک.
رضازاده، ۱۳۹۸: ۱۵۵-۱۷۸).

نیز در مقایسه‌ای موضوعی خواهیم یافت که کتاب‌هایی با موضوع «درباره‌ی شعر، اندیشه
و زندگی حافظ» و «دیوان همراه با فالنامه»، با ۴۲ عنوان بیشترین تعداد کتاب را به خود
اختصاص می‌دهد و بعد از آن‌ها کتاب‌هایی با موضوع‌های «حافظ و دیگران» با ۱۶ عنوان،
«شرح بخشی از دیوان» با ۱۲ عنوان، «متفرقه» با ۱۰ عنوان، «دیوان همراه با توضیحات و شرح
کامل دیوان» هریک با ۹ عنوان، «کودک و نوجوان» با ۴ عنوان و «دیوان همراه با ترجمه و
دانشنامه» هریک با ۱ عنوان، به ترتیب در جایگاه‌های بعد قرار دارد.

۲. کتاب‌شناسی

۲.۱. دیوان

۲.۱.۱. دیوان همراه با فالنامه

۲.۱.۱.۱. چاپ نخست

دیوان حافظ شیرازی همراه با فالنامه و متن کامل از روی نسخه‌ی تصحیح شده‌ی
علامه محمد قزوینی، شمس‌الدین محمد حافظ، مصحح: سید محمد کاظم قزوینی، خطاط:
مصطفی اشرفی، تهران: پیام عدالت، جیبی (گالینگور)، چاپ ۱، ۵۰۰۰ نسخه، ۵۶۲ صفحه.

۲.۱.۱.۲. چاپ مجدد

دیوان حافظ (همراه با فال) بر اساس نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و علامه محمد قزوینی،
شمس‌الدین محمد حافظ، به اهتمام میترا افشار، مصحح: قاسم غنی، خطاط: محمد مهدی
منصوری، تهران: صدای معاصر، وزیری (گالینگور)، چاپ هفتم، ۱۱۰۰ نسخه، ۵۴۴ صفحه.
دیوان حافظ (همراه با فال) بر اساس نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و علامه محمد قزوینی،
شمس‌الدین محمد حافظ، به اهتمام میترا افشار، مصحح: قاسم غنی، خطاط: محمد مهدی
منصوری، تهران: صدای معاصر، وزیری (گالینگور)، چاپ ۵، ۱۵۰۰ نسخه، ۵۴۲ صفحه.

- دیوان حافظ (همراه با فال) براساس نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و علامه محمد قزوینی، شمس‌الدین محمد حافظ، به‌اهتمام میترا افشار، مصحح: قاسم غنی، خطاط: محمدهدی منصوری، تهران: صدای معاصر، وزیری (گالینگور)، چاپ ۸، ۷۷۰ نسخه، ۵۴۶ صفحه.
- دیوان حافظ (همراه با فال) براساس نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و علامه محمد قزوینی، شمس‌الدین محمد حافظ، به‌اهتمام میترا افشار، مصحح: قاسم غنی، خطاط: محمدهدی منصوری، تهران: صدای معاصر، وزیری (گالینگور)، چاپ ۶، ۱۵۰۰ نسخه، ۵۴۶ صفحه.
- دیوان حافظ خوشنویسی شده براساس نسخه‌ی مصحح شادروانان علامه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی به انضمام تفسیر فالنامه، شمس‌الدین محمد حافظ، نقاش: محمود فرشچیان، خطاط: عباس اخوین، تهران: زرین و سیمین، وزیری (گالینگور)، چاپ ۱۳، ۵۰۰ نسخه، ۵۷۶ صفحه.
- دیوان حافظ شیرازی همراه با فالنامه و متن کامل از روی نسخه‌ی تصحیح شده‌ی علامه محمد قزوینی، شمس‌الدین محمد حافظ، مصحح: سیدمحمدکاظم قزوینی، خطاط: مصطفی اشرفی، تهران: پیام عدالت، جیبی (گالینگور)، چاپ ۲، ۵۰۰۰ نسخه، ۵۵۸ صفحه.
- دیوان حافظ شیرازی همراه با متن کامل فالنامه حافظ از روی نسخه‌ی تصحیح شده‌ی علامه محمد قزوینی، شمس‌الدین محمد حافظ، مصحح: محمد قزوینی، خطاط: مصطفی اشرفی، پردیس: راه بیکران، وزیری (گالینگور)، چاپ ۲، ۱۰۰۰ نسخه، ۵۷۴ صفحه.
- دیوان حافظ همراه با فال براساس نسخه‌ی محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی، شمس‌الدین محمد حافظ، مقدمه: کاظم دزفولیان، تهران: طلایه، جیبی (گالینگور)، چاپ ۱۵، ۱۶۰۰ نسخه، ۵۱۲ صفحه.
- دیوان حافظ همراه با فالنامه: براساس نسخه‌ی محمد قزوینی و قاسم غنی، شمس‌الدین محمد حافظ، مقدمه: سیدمصطفی موسوی گرمارودی، مصحح: محمد قزوینی و قاسم غنی، خطاط: مهدی طوسی، تهران: سازوکار، جیبی (گالینگور)، چاپ ۳، ۹۰۰ نسخه، ۵۰۸ صفحه.
- دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی به انضمام فالنامه از روی نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و علامه قزوینی و تطبیق با چندین دیوان دیگر، شمس‌الدین محمد حافظ،

۷۸ — مجله‌ی حافظ پژوهی، سال ۲۳، شماره‌ی ۲۴ (دوره‌ی جدید، شماره‌ی ۳)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹

امیر مقدم، مصحح: قاسم غنی و محمد قزوینی، مقدمه: رضا معصومی، خطاط: اسماعیل نیک‌بخت، تهران: گلی، جیبی (گالینگور)، چاپ ۵، ۵۰۰۰ نسخه، ۵۴۶ صفحه.

دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی به انضمام فالنامه از روی نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و علامه قزوینی و تطبیق با چندین دیوان دیگر، شمس‌الدین محمد حافظ، امیر مقدم، مصحح: قاسم غنی و محمد قزوینی، مقدمه: رضا معصومی، خطاط: اسماعیل نیک‌بخت، تهران: گلی، جیبی (گالینگور)، چاپ ۶، ۵۰۰۰ نسخه، ۵۴۶ صفحه.

دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی به انضمام فالنامه از روی نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و علامه قزوینی و تطبیق با چندین دیوان دیگر، شمس‌الدین محمد حافظ، امیر مقدم، مصحح: قاسم غنی و محمد قزوینی، مقدمه: رضا معصومی، خطاط: اسماعیل نیک‌بخت، تهران: گلی، وزیر (گالینگور)، چاپ ۱۶، ۵۰۰۰ نسخه، ۵۵۶ صفحه.

دیوان کامل حافظ آفرینش با تفأل، شمس‌الدین محمد حافظ، مصحح: عباس عطاری کرمانی، تهران: آفرینش، رقعی (شومیز)، چاپ ۱۷، ۱۱۰۰ نسخه، ۷۳۶ صفحه.

دیوان کامل حافظ با معنی (فالنامه)، شمس‌الدین محمد حافظ، به‌اهتمام حسین زینال‌پور، تهران: آوای مهدیس، وزیر (گالینگور)، چاپ ۲، ۱۰۰۰ نسخه، ۵۲۶ صفحه.

دیوان کامل حافظ با معنی (فالنامه)، شمس‌الدین محمد حافظ، به‌اهتمام حسین زینال‌پور، تهران: آوای مهدیس، وزیر (گالینگور)، چاپ ۳، ۱۰۰۰ نسخه، ۵۲۴ صفحه.

دیوان کامل حافظ با معنی (فالنامه)، شمس‌الدین محمد حافظ، به‌اهتمام حسین زینال‌پور، تهران: آوای مهدیس، جیبی (گالینگور)، چاپ ۲، ۱۰۰۰ نسخه، ۵۲۴ صفحه.

فال حافظ، شمس‌الدین محمد حافظ، خطاط: علی اعرابی، تهران: طلایه، جیبی (شومیز)، چاپ ۱۲، ۱۵۰۰ نسخه، ۲۵۰ صفحه.

فال حافظ (۱)، شمس‌الدین محمد حافظ، شارح: نظام‌الدین نوری کوتنایی، نقاش: محمود فرشچیان، تهران: زرین و سیمین، جیبی (گالینگور)، چاپ ۱۰، ۱۰۰۰ نسخه، ۲۰۰ صفحه.

فال حافظ (۱)، شمس‌الدین محمد حافظ، شارح: نظام‌الدین نوری کوتنایی، نقاش: محمود فرشچیان، تهران: زرین و سیمین، جیبی (گالینگور)، چاپ ۹، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۶۰ صفحه.

فال حافظ (۱)، شمس‌الدین محمد حافظ، شارح: نظام‌الدین نوری کوتنایی، مترجم: مهدی فیروزی، نقاش: محمود فرشچیان، تهران: زرین و سیمین، جیبی (گالینگور)، چاپ ۱۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۶۰ صفحه.

فال حافظ (۲)، شمس‌الدین محمد حافظ، شارح: نظام‌الدین نوری کوتنایی، خطاط: عباس اخوین، نقاش: محمود فرشچیان، تهران: زرین و سیمین، جیبی (گالینگور)، چاپ ۱۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۰۸ صفحه.

فال حافظ (۲)، شاعر: شمس‌الدین محمد حافظ، شارح: نظام‌الدین نوری کوتنایی، نقاش: محمود فرشچیان، تهران: زرین و سیمین، وزیر (شومیز)، چاپ ۱۲، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۰۸ صفحه.

فال حافظ (۲)، شمس‌الدین محمد حافظ، شارح: نظام‌الدین نوری کوتنایی، نقاش: محمود فرشچیان، تهران: زرین و سیمین، جیبی (گالینگور)، چاپ ۱۰، ۱۰۸ صفحه.

فال حافظ (۳)، شمس‌الدین محمد حافظ، شارح: نظام‌الدین نوری کوتنایی، نقاش: محمود فرشچیان، تهران: زرین و سیمین، جیبی (گالینگور)، چاپ ۱۰، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۰۸ صفحه.

فال حافظ (۳)، شمس‌الدین محمد حافظ، شارح: نظام‌الدین نوری کوتنایی، نقاش: محمود فرشچیان، تهران: زرین و سیمین، جیبی (گالینگور)، چاپ ۹، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۰۸ صفحه.

فال حافظ (۳)، شمس‌الدین محمد حافظ، شارح: نظام‌الدین نوری کوتنایی، نقاش: محمود فرشچیان، تهران: زرین و سیمین، جیبی (گالینگور)، چاپ ۸، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۰۸ صفحه.

دیوان حافظ همراه با فالنامه براساس نسخه‌ی محمد قزوینی و قاسم غنی، شمس‌الدین محمد حافظ، مقدمه: مصطفی موسوی گرمارودی، خوش‌نگار: مهدی طوسی، فالنامه: زینب ندیمی، تهران: سازوکار، چاپ ۶، ۵۰۴ صفحه.

دیوان حافظ همراه با فالنامه براساس نسخه‌ی محمد قزوینی و قاسم غنی، شمس‌الدین محمد حافظ، مقدمه: مصطفی موسوی گرمارودی، خوش‌نگار: مهدی طوسی، فالنامه: زینب ندیمی، تهران: سازوکار، چاپ ۲، ۵۰۴ صفحه.

۸۰ — مجله‌ی حافظ پژوهی، سال ۲۳، شماره‌ی ۲۴ (دوره‌ی جدید، شماره‌ی ۳)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹

۲. ۱. ۱. ۳. اطلاعات چاپ ناقص

دیوان حافظ از نسخه‌ی محمد قزوینی و قاسم غنی، شمس‌الدین محمد حافظ، خطاط: امیر اصغری، تهران: یادمان فلسفی، ۵۸۰ صفحه.

دیوان حافظ با تعبیر غزل‌ها، شمس‌الدین محمد حافظ، تهران: سالار الموتی، ۵۲۵ صفحه.

دیوان حافظ به انضمام فال حافظ، شمس‌الدین محمد حافظ، مصحح: قاسم غنی و محمد قزوینی، تذهیب: محمدرضا هنرور، نگارگری رضا بدرالسماء، خوشنویسی رایانه‌ای: کاوه اخوین، تهران: پارمیس، ۵۴۰ صفحه.

دیوان حافظ شیرازی همراه با متن کامل فالنامه‌ی حافظ از روی نسخه‌ی تصحیح-

شده‌ی علامه محمد قزوینی با ترجمه‌ی احوال حافظ از لغت‌نامه‌ی علامه علی‌اکبر دهخدا، شمس‌الدین محمد حافظ، خطاط: مصطفی اشرفی، تذهیب: محمدرضا هنرور، تهران: شرکت تعاونی کارآفرینان فرهنگ و هنر، ۵۷۴ صفحه.

دیوان حافظ شیرازی همراه با متن کامل فالنامه، شمس‌الدین محمد حافظ، خطاط:

محمد مهدی منصوری، مصحح: محمد قزوینی و قاسم غنی، تعبیر غزلیات: فهیمه رحمتی، تهران: دانش‌پرور، ۵۶۰ صفحه.

دیوان حافظ شیرازی همراه با متن کامل فالنامه حافظ از روی نسخه‌ی تصحیح‌شده‌ی

محمد قزوینی با ترجمه احوال حافظ از لغت‌نامه‌ی علی‌اکبر دهخدا، شمس‌الدین محمد حافظ، خطاط: مصطفی اشرفی، پردیس: راه بیکران، ۵۶۰ صفحه.

دیوان حافظ شیرازی همراه با متن کامل فالنامه حافظ از روی نسخه‌ی تصحیح‌شده‌ی

محمد قزوینی با ترجمه‌ی احوال حافظ از علی‌اکبر دهخدا، شمس‌الدین محمد حافظ، خطاط: مصطفی اشرفی، تهران: پیام عدالت، ۵۶۰ صفحه.

دیوان حافظ شیرازی همراه با متن کامل فالنامه‌ی حافظ از روی نسخه‌ی

تصحیح‌شده‌ی علامه محمد قزوینی با ترجمه احوال حافظ از لغت‌نامه‌ی علامه علی‌اکبر دهخدا، شمس‌الدین محمد حافظ، خطاط: مصطفی اشرفی، تهران: راه بیکران، ۵۶۰ صفحه.

کتاب‌شناسی حافظ در سال ۱۳۹۸ خورشیدی _____ ۸۱

دیوان حافظ همراه با فالنامه، شمس‌الدین محمد حافظ، تهران: آوای بستان، ۵۱۲ صفحه.

دیوان حافظ همراه با فالنامه، شمس‌الدین محمد حافظ، مصحح: محمد قزوینی و فاسم غنی، نجف‌آباد: انتشارات مهتاب عدالت، ۵۱۰ صفحه.

دیوان حافظ همراه با فالنامه‌ی کامل، شمس‌الدین محمد حافظ، خطاط: محمدمهدی منصوری، تذهیب: محمدرضا هنرور، تهران: انتشارات اسلامی، ۵۵۲ صفحه.

دیوان حافظ شیرازی همراه با متن کامل فالنامه‌ی حافظ از روی نسخه‌ی تصحیح‌شده‌ی علامه محمد قزوینی با ترجمه‌ی احوال حافظ از لغت‌نامه‌ی علامه علی‌اکبر دهخدا، شمس‌الدین محمد حافظ، تهران: قدرت قلم، ۵۷۴ صفحه.

دیوان حافظ شیرازی همراه با متن کامل فالنامه‌ی حافظ از روی نسخه‌ی تصحیح‌شده‌ی علامه محمد قزوینی با ترجمه‌ی احوال حافظ از لغت‌نامه‌ی علامه علی‌اکبر دهخدا، شمس‌الدین محمد حافظ، خطاط: مصطفی اشرفی، تهران: راه بیکران، ۵۷۶ صفحه.

۲. ۱. ۲. دیوان همراه با ترجمه

۲. ۱. ۲. چاپ مجدد

دیوان کامل و جامع هدیه‌ی حافظ با تفأل و معنی لغات کلیدی و ابیات مشکل و ترجمه‌ی ابیات به زبان انگلیسی، شمس‌الدین محمد حافظ، گردآورنده: عباس عطاری کرمانی، ویراستار: شیلا عطاری، تهران: آسیم، وزیری (گالینگور)، چاپ ۲۰، ۵۵۰ نسخه، ۷۳۲ صفحه.

۲. ۱. ۳. دیوان همراه با توضیحات

۲. ۱. ۳. چاپ نخست

دیوان حافظ اعراب‌گذاری، معنی لغات، شرح ابیات، تنظیم اوزان غزلیات، شمس‌الدین محمد حافظ، نظام‌الدین نوری کوتنایی، تهران: زهره، رقعی (گالینگور)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۰۱۲ صفحه.

۸۲ — مجله‌ی حافظ پژوهی، سال ۲۳، شماره‌ی ۲۴ (دوره‌ی جدید، شماره‌ی ۳)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹
دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی همراه با تعبیر عرفانی و وزن
عروضی، شمس‌الدین محمد حافظ، گردآورنده: کاظم عابدینی مطلق، قم: سه نقطه، رقعی
(گالینگور)، چاپ ۱، ۳۰۰۰ نسخه، ۵۳۶ صفحه.

۲.۳.۱. چاپ مجدد

دیوان حافظ با معنی، شمس‌الدین محمد حافظ، قم: آوای ترنم، وزیری (شومیز)، چاپ ۲،
۵۰۰ نسخه، ۴۸۴ صفحه.

دیوان حافظ به همراه تعبیر عرفانی و وزن عروضی، شمس‌الدین محمد حافظ، مصحح:
محمد قزوینی و قاسم غنی، شارح: کاظم مطلق، قم: نشتا، جیبی (شومیز)، چاپ ۲، ۵۰۰ نسخه،
۵۱۶ صفحه.

دیوان حافظ همراه با شرح لغات، تفسیر عرفانی و تعبیر اشعار (نسخه‌ی قاسم غنی و
محمد قزوینی)، شمس‌الدین محمد حافظ، مصحح: قاسم غنی و محمد قزوینی، قم: آشیانه‌ی
مهر، جیبی (شومیز)، چاپ ۲، ۸۵۰۰ نسخه، ۵۳۲ صفحه.

دیوان حافظ به همراه تعبیر عرفانی و وزن عروضی، براساس نسخه‌ی دکتر قاسم
غنی و محمد قزوینی، شمس‌الدین محمد حافظ، مصحح: قاسم غنی و محمد قزوینی و
خلیل‌الله یاسری، قم: آتیلا، وزیری (سلفون)، چاپ ۴، ۱۰۰۰ نسخه، ۴۹۵ صفحه.

۲.۳.۱. اطلاعات چاپ ناقص

دیوان حافظ به همراه تعبیر عرفانی و وزن عروضی، شمس‌الدین محمد حافظ، مصحح:
قاسم قزوینی و قاسم غنی، شارح: کاظم مطلق، واژه‌نامه: سمانه کیانی، قم: یاقوت، ۵۰۸ صفحه.

دیوان حافظ به همراه تعبیر عرفانی و وزن عروضی، شمس‌الدین محمد حافظ، مصحح:
محمد قزوینی و قاسم غنی، شارح: کاظم مطلق، واژه‌نامه: سمانه کیانی، قم: الطیبار، ۴۹۵ صفحه.

دیوان حافظ به همراه تعبیر عرفانی و وزن عروضی، شمس‌الدین محمد حافظ، مصحح:
محمد قزوینی و قاسم غنی، شارح: کاظم مطلق، واژه‌نامه: سمانه کیانی، قم: یاقوت، ۵۰۸
صفحه.

۲. ۱. ۴. شرح کامل دیوان

۲. ۱. ۴. ۱. چاپ نخست

شرحی عرفانی بر غزلیات حافظ، جواد سبزه‌ای، ویراستار: معصومه مصطفوی، تهران: تزکیه، وزیری (گالینگور)، چاپ ۱، ۵۰۰ نسخه، ۴۱۲ صفحه.

فسون و فسانه‌ی حافظ: شرحی مختصر و روان بر کلیه‌ی غزلیات حافظ، محمدمهدی صادقی تهرانی، مقدمه: میرجلال‌الدین کزازی، تهران: شرکت سهامی انتشار، جلد ۱، وزیری (گالینگور)، چاپ ۱، ۵۰۰ نسخه، ۵۸۲ صفحه.

مروری بر دیوان حافظ: شرح و تطبیق غزل‌های حافظ، احمد فراهانی، تهران: رویش، رقعی (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰ نسخه، ۷۹۰ صفحه.

۲. ۱. ۴. ۲. چاپ مجدد

شاخ نبات حافظ: شرح غزل‌ها، همراه با مقدمه، تلفظ واژگان دشوار، درست‌خوانی ابیات و فرهنگ اصطلاحات، محمدرضا برزگر خالقی، تهران: زوار، وزیری (گالینگور)، چاپ ۱۰، ۵۵۰ نسخه، ۱۱۷۶ صفحه.

شرح شوق: شرح و تحلیل اشعار حافظ: مباحث موضوعی چون مدخلی بر اشعار، سعید حمیدیان، تهران: نشر قطره، در ۵ جلد (جلد ۱)، وزیری (گالینگور)، چاپ ۷، ۲۰۰ نسخه، ۶۹۸ صفحه.

شرح شوق: شرح و تحلیل اشعار حافظ: غزل‌های ۱ تا ۹۲، سعید حمیدیان، تهران: نشر قطره، در ۵ جلد (جلد ۲)، وزیری (گالینگور)، چاپ ۷، ۲۰۰ نسخه، ۶۰۰ صفحه.

شرح شوق: شرح و تحلیل اشعار حافظ: غزل‌های ۹۳ تا ۲۱۷، سعید حمیدیان، تهران: نشر قطره، در ۵ جلد (جلد ۳)، وزیری (گالینگور)، چاپ ۷، ۲۰۰ نسخه، ۴۰۰ صفحه.

شرح شوق: شرح و تحلیل اشعار حافظ: غزل‌های ۲۱۸ تا ۳۸۴، سعید حمیدیان، تهران: نشر قطره، در ۵ جلد (جلد ۴)، وزیری (گالینگور)، چاپ ۷، ۲۰۰ نسخه، ۶۰۰ صفحه.

۸۴ — مجله‌ی حافظ پژوهی، سال ۲۳، شماره‌ی ۲۴ (دوره‌ی جدید، شماره‌ی ۳)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹
شرح شوق: شرح و تحلیل اشعار حافظ: غزل‌های ۳۸۵ تا ۴۸۶ و اشعار غیر غزل،
سعید حمیدیان، تهران: نشر قطره، در ۵ جلد (جلد ۵)، وزیری (گالینگور)، چاپ ۷، ۲۰۰ نسخه،
۶۰۰ صفحه.

شرح عرفانی دیوان حافظ: براساس نسخه‌ی دکتر قاسم غنی و محمد قزوینی، به‌اهتمام
سیدرضا باقریان موحد، قم: کومه، وزیری (سلفون)، چاپ ۸، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۱۱۲ صفحه.

۲. ۱. ۴. ۳. اطلاعات چاپ ناقص

شرح ابیات حافظ، نظام‌الدین نوری کوتنایی، تهران: زهره، ۵۳۱ صفحه.
گلبنگ عاشقانه (شرح و تحلیل غزل‌های حافظ)، احمد شوقی‌نوبر، تبریز: ستارگان زمینی،
در ۴ جلد.

۲. ۱. ۵. شرح بخشی از دیوان

۲. ۱. ۵. ۱. چاپ نخست

حدیث عشق لب ساقی و جام می: شرحی بر غزلی از شاعر قدسی خواجه حافظ با
استناد به قرآن کریم، پروین ریسی‌فرد، ویراستار: سیدحسن طباطبایی، تهران: پازیریک،
وزیری (شومیز)، چاپ ۱، ۲۴۶ صفحه.

چراغی در باد؟ گزارش زیباشناختی و باورشناختی بیست غزل حافظ، میرجلال‌الدین
کزازی، تهران: گویا، رقعی (شومیز)، چاپ ۱، ۵۰۰ نسخه، ۲۳۸ صفحه.

پند و پیوند؟ گزارش بیست غزل حافظ بر پایه‌ی زیباشناختی و باورشناختی،
میرجلال‌الدین کزازی، تهران: نشر گویا، رقعی (شومیز)، چاپ ۱، ۵۰۰ نسخه، ۲۶۲ صفحه.

دیر مغان؟ گزارش بیست غزل حافظ بر پایه‌ی زیباشناسی و باورشناسی،
میرجلال‌الدین کزازی، تهران: گویا، رقعی (شومیز)، چاپ ۱، ۳۰۰ نسخه، ۳۴۴ صفحه.

ز تاب جعد تاب مشکینش: خوانشی معناشناسانه از غزل نخست دیوان حافظ، داود
اسپرهم، ویراستار: افسون امینی، اصفهان: خاموش، رقعی (شومیز)، چاپ ۱، ۳۰۰ نسخه، ۲۹۸
صفحه.

شرح سه غزل از دیوان خواجه، سیدحسین خادمیان نوش آبادی، گردآورنده: مریم‌سادات خادمیان نوش آبادی و زهرا ضیاءسعیدی، قم: مشهور، رقیی پالتویی (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۷۶ صفحه.

قطره‌ای از اقیانوس وحی (کشف‌الایات غزلی از حافظ)، فاطمه سپهرنژاد، ویراستار: منصوره شاهسون، تهران: تیرگان، جلد ۱، رقیی (شومیز)، چاپ ۱، ۵۰۰ نسخه، ۱۷۶ صفحه.

قطره‌ای از اقیانوس وحی (کشف‌الایات غزلی از حافظ)، فاطمه سپهرنژاد، ویراستار: منصوره شاهسون، تهران: تیرگان، جلد ۲، رقیی (شومیز)، چاپ ۱، ۵۰۰ نسخه، ۲۸۶ صفحه.

من و تو، ما دو عاشق زار: شرحی بر غزلی از شاعر قدسی خواجه حافظ با استناد به قرآن کریم، پروین ریسی‌فرد، ویراستار: سیدحسن طباطبایی، تهران: پازیریک، وزیری (شومیز)، چاپ ۱، ۲۵۲ صفحه.

۲. ۱. ۵. چاپ مجدد

بر آستان جانان (گزارش بیست غزل از نیمه‌ی نخستین دیوان حافظ)، میرجلال‌الدین کزازی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، وزیری (شومیز)، چاپ ۲، ۲۰۰ نسخه، ۲۶۶ صفحه.

چراغی در باد: گزارش زیباشناختی و باورشناختی بیست غزل حافظ، میرجلال‌الدین کزازی، تهران: گویا، رقیی (شومیز)، چاپ ۲، ۵۰۰ نسخه، ۲۴۲ صفحه.

پند و پیوند: گزارش بیست غزل حافظ بر پایه‌ی زیباشناختی و باورشناختی، میرجلال‌الدین کزازی، تهران: نشر گویا، رقیی (شومیز)، چاپ ۲، ۵۰۰ نسخه، ۲۶۲ صفحه.

حافظ جاوید: شرح دشواری‌های ابیات و غزلیات دیوان حافظ، هاشم جاوید، تهران: فرزانه‌روز، رقیی (گالینگور)، چاپ ۳، ۱۱۰۰ نسخه، ۶۱۲ صفحه.

۳۶۵ روز در صحبت حافظ، حسین الهی‌قمشه‌ای، تهران: سخن، رقیی (گالینگور)، چاپ ۴، ۱۱۰۰ نسخه، ۸۵۶ صفحه.

۳۶۵ روز در صحبت حافظ، حسین الهی‌قمشه‌ای، تهران: سخن، رقیی (گالینگور)، چاپ ۵، ۱۱۰۰ نسخه، ۸۵۶ صفحه.

۸۶ — مجله‌ی حافظ پژوهی، سال ۲۳، شماره‌ی ۲۴ (دوره‌ی جدید، شماره‌ی ۳)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹
۳۶۵ روز در صحبت حافظ، حسین الهی قمشه‌ای، تهران: سخن، رقی (گالینگور)،
چاپ ۶، ۱۱۰۰ نسخه، ۸۵۲ صفحه.
۲. ۱. ۵. ۳. اطلاعات چاپ ناقص
کجا: شرح عرفانی غزل دوم جناب حافظ، سیدعباس موسوی مطلق، تهران: دانشیاران ایران،
۱۱۱ صفحه.

۲. ۲. درباره‌ی اندیشه، شعر و زندگی حافظ

۲. ۲. ۱. چاپ نخست

آب حیات، شاخ نبات گشت و گذاری در باغ اندیشه‌ی حافظ، سعید وزیری، ورامین:
کوشش پاینده، رقی (شومیز)، چاپ ۱، ۵۰۰ نسخه، ۴۲۴ صفحه.

احوال و اشعار حافظ شیرازی در هندوستان، محمد افشین وفایی، تهران: سخن، رقی
(شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۷۴ صفحه.

بررسی جنبه‌های دستوری و زیباشناسی وصف در دیوان حافظ، فریا محمدی، تهران:
سنجش و دانش، رحلی (شومیز)، چاپ ۱، ۵۰۰ نسخه، ۱۱۲ صفحه.

تبادر در شعر حافظ، آرمیتا گودرزی پور، تهران: تواناگستر، رقی (شومیز)، چاپ ۱،
۵۰۰ نسخه، ۶۴ صفحه.^۷

چشم و چهره در شعر حافظ، معصومه رحمانی نژاد، تهران: ارسطو و سامانه‌ی
اطلاع‌رسانی چاپ و نشر ایران، وزیری (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۱۲ صفحه.

حافظ اندیشه: نظری به اندیشه‌ی حافظ همراه با انتقادگونه‌ای از تصوف، مصطفی
رحیمی، تهران: نشر نو، رقی (گالینگور)، چاپ ۱، ۱۱۰۰ نسخه، ۳۲۲ صفحه.

حافظ: پادشاه عریان شعر، ابوالفضل رجبی، تهران: بهمن برنا، رقی (شومیز)، چاپ ۱،
۱۰۰۰ نسخه، ۲۳۶ صفحه.^۸

کتاب‌شناسی حافظ در سال ۱۳۹۸ خورشیدی _____ ۸۷

خط‌های حافظ و هارتونگ: خط در اشعار حافظ شیرازی و نقاشی‌های هانس هارتونگ، نویسنده: پدram حکیم‌زاده، تهران: شهر پدram، رقعی (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۵۰ صفحه.

رهرو خیال درباره‌ی حافظ، محمود سریزدی، تهران: آرون، وزیری (گالینگور)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۳۲۸ صفحه.

زمینه‌های تاریخی مدحی اشعار حافظ، سیدجواد مرتضایی، تهران: امیرکبیر، وزیری (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰ نسخه، ۲۸۴ صفحه.

زندگی حافظ شیرازی (بر پایه‌ی اشعار نشانه‌دار تاریخی دیوان)، منصور پایمرد، اصفهان: خاموش، رقعی (شومیز)، چاپ ۱، ۱۵۰۰ نسخه، ۳۵۸ صفحه.

شمیم باغ حافظ، جعفر محمدی و عصمت صدرمحمدی، تهران: نسیم تحول، وزیری (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۳۴۶ صفحه.

طرحی از حافظ^۹، علی دشتی، تهران: کاکتوس، رقعی (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۳۲۶ صفحه.

عشق از نگاه حافظ، مرضیه کردعلی‌پور، کرج: سرافراز، وزیری (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۲۷۶ صفحه.

مدیریت در شعر و اندیشه‌ی حافظ، سیدمحمد باقری‌زاده، ویراستار: شیدا محمدطاهر، تهران: کتاب آه، وزیری (گالینگور)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۴۱۶ صفحه.

نظم پریشان: ساختار شکنی در غزل حافظ و چند نوشته‌ی دیگر در گستره‌ی نظریه ادبی، رضا قنادان، تهران: مهرویستا، رقعی (شومیز)، چاپ ۱، ۳۳۰ نسخه، ۲۰۴ صفحه.

Hafiz بهاءالدین خرمشاهی، مترجم: مجتبی حبیبی‌راد و لیلی حبیبی‌راد، تهران: پرشیا شمع و مه، وزیری (شومیز)، چاپ ۱، ۳۶۰ صفحه.

۸۸ — مجله‌ی حافظ پژوهی، سال ۲۳، شماره‌ی ۲۴ (دوره‌ی جدید، شماره‌ی ۳)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹

۲.۲.۲. چاپ مجدد

این کیمیای هستی درباره‌ی حافظ: جمال‌شناسی و جهان‌شعری، محمدرضا شفیعی کدکنی، تهران: سخن، در ۳ جلد (جلد ۱)، رقی (گالینگور)، چاپ ۴، ۱۱۰۰ نسخه، ۴۰۰ صفحه.

این کیمیای هستی درباره‌ی حافظ: درس‌گفتارهای دانشگاه تهران، محمدرضا شفیعی کدکنی، تهران: سخن، در ۳ جلد (جلد ۲)، رقی (گالینگور)، چاپ ۴، ۱۱۰۰ نسخه، ۴۱۸ صفحه.

این کیمیای هستی درباره‌ی حافظ: یادداشت‌ها و نکته‌ها، محمدرضا شفیعی کدکنی، تهران: سخن، در ۳ جلد (جلد ۳)، رقی (گالینگور)، چاپ ۴، ۱۱۰۰ نسخه، ۴۵۶ صفحه.

حافظ، بهاء‌الدین خرمشاهی، تهران: ناهید، رقی (شومیز)، چاپ ۷، ۳۳۰ نسخه، ۲۸۲ صفحه.

حافظ از نگاهی دیگر، علی حصوری، تهران: چشمه، رقی (شومیز)، چاپ ۵، ۵۰۰ نسخه، ۱۸۴ صفحه.

حافظ و قرآن، مرتضی ضرغام‌فر، ویراستار: اصغر حیدری‌منفرد و سیدحجت‌الحق حسینی، تهران: دستان، رقی (گالینگور)، چاپ ۲، ۱۰۰۰ نسخه، ۴۰۲ صفحه.

سیری در اشعار حافظ، پروین قیامتی‌یزدی، مشهد: بشکوه، رقی (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۶۲ صفحه.

شاعر راز و شیراز: حافظ (زندگی‌نامه)، بازنویسی: محمدکاظم مزینانی، ویراستار: احمد بروجردی، تصویرگر: محمدرضا لواسانی، تهران: نشر پیدایش، وزیر (شومیز)، چاپ ۹، ۵۰۰ نسخه، ۲۲۴ صفحه.

عرفان حافظ، مرتضی مطهری، تهران: صدرا، رقی (شومیز)، چاپ ۳۹، ۳۰۰ نسخه، ۱۵۶ صفحه.

عرفان حافظ، مرتضی مطهری، تهران: صدرا، رقی (شومیز)، چاپ ۳۸، ۷۰۰ نسخه، ۱۵۶ صفحه.

کتاب‌شناسی حافظ در سال ۱۳۹۸ خورشیدی _____ ۸۹

عرفان و رندی در شعر حافظ، داریوش آشوری، تهران: نشر مرکز، رقی (گالینگور)، چاپ ۱۶، ۷۰۰ نسخه، ۴۰۰ صفحه.

نظم پریشان: ساختار شکنی در غزل حافظ و چند نوشته‌ی دیگر در گستره‌ی نظریه‌ی ادبی، رضا قنادان، تهران: مهریستا، رقی (شومیز)، چاپ ۲، ۲۲۰ نسخه، ۲۰۴ صفحه.
نقشی از حافظ، علی دشتی، زیر نظر: مهدی ماحوزی، تهران: زوار، وزیری (شومیز)، چاپ ۳، ۲۲۰ نسخه، ۲۹۶ صفحه.

۲.۲.۳. اطلاعات چاپ ناقص

حافظ: زندگی‌نامه شاعر بزرگ شمس‌الدین محمد بن محمد حافظ شیرازی، سپیده اسماعیلی، سنندج: کتابچه، ۴۴ صفحه.

حافظ به گفته‌ی حافظ؛ یک شناخت منطقی، محمد استعلامی، تهران: فرهنگ معاصر، ۲۱۶ صفحه.

حافظ مصباح اجتماعی، فروزان خزائنی، تهران: ژرف، ۲۳۲ صفحه.

حافظ و قرآن، نظام‌الدین نوری کوتنایی، تهران: زهره، ۲۱۰ صفحه.

حافظ و مدح، خدیجه حسونند، فیض‌آباد مه‌ولات: جالیز، ۱۰۵ صفحه.

در جست‌وجوی سر حافظ، احسان طبری، تهران: پژواک فروزان، ۱۳۶ صفحه.

در ساحت کشتی شکستگان؛ جستارهایی در گفتمان تاریخی و فرهنگی شعر حافظ شیرازی، محمد کشاورز بیضایی، تهران: روزگار، ۱۷۲ صفحه.

ره یافتگان غدیر، طیبه جعفری، تهران: فرهوش، ۸۹ صفحه.

عالمی دیگر نباید ساخت؛ گذاری به فرهنگ و تاریخ به بهانه‌ی «گمشده‌ی لب دریا» نوشته‌ی دکتر پورنامداریان، به گزارش عزت‌الله فولادوند دورودی، تهران: ترنگ، ۲۳۵ صفحه.
عشق به روایت حافظ، گردآورنده: شاهین دهقان، تهران: انتشارات شگفت، ۵۲ صفحه.

۹۰ — مجله‌ی حافظ پژوهی، سال ۲۳، شماره‌ی ۲۴ (دوره‌ی جدید، شماره‌ی ۳)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹
مدار سیر و سلوک عرفانی حافظ، محمدنقی تسکین دوست، ویراستار: محمدصادق
تبریزی، تهران: فیض کاشانی، ۷۴۰ صفحه.

می در دیوان حافظ، حسین معلم و آزاد معلم، یزد: اندیشمندان یزد، ۸۸ صفحه.

نامستان، مسعود هواسی، تهران: فرهوش.

نقد و مذمت حافظ شیرازی: تصحیح و احیاء رساله‌ی منبه الجهال، محمدکاظم
هزارجریبی، تصحیح و تعلیقات: علی قنبریان (عبدالله فیاض) و علیرضا لیاقتی هزارجریبی،
تهران: میراث فرهیختگان، ۱۱۲ صفحه.

۳.۲. حافظ و دیگران

۳.۲.۱. چاپ نخست

ایدئولوژی و ادبیات: بررسی تطبیقی اندیشه‌های حافظ، مولوی، خیام، شاملو و فروغ،
محمدهاشم اکبریانی، تهران: مروارید، رقی (شومیز)، چاپ ۱، ۵۵۰ نسخه، ۲۶۴ صفحه.
پیوند نلایه، فریدون فروزان، تهران: فر قلم، وزیری (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۲۲۴
صفحه.

حافظ و شاعران روس، مرضیه یحیی پور و جان‌الله کریمی مطهر، ویراستار: فاطمه شیخلو،
تهران: دانشگاه تهران و موسسه انتشارات، وزیری (شومیز)، چاپ ۱، ۲۰۰ نسخه، ۳۲۰ صفحه.
محکوم به آزادی؛ گرایش‌های اگزیستانسیال در شعر خیام و حافظ، رسول گلپایگانی،
ویراستار: فاطمه خلیلی افراختی، تهران: فروزش، رقی (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۱۲
صفحه.

مقایسه‌ی خمربیه‌ی ابن‌فارض مصری با اشعار مولانا و غزلیات سعدی و حافظ،

زرین تاج فرجی، اردبیل: نگین سبلان، وزیری (شومیز)، چاپ ۱، ۱۸۲ صفحه.

کمال، رقیب حافظ، جواد بهرامی‌راد، تهران: فرهوش، رقی (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰۰

نسخه، ۹۶ صفحه.

۲. ۳. ۲. چاپ مجدد

ایدئولوژی و ادبیات: بررسی تطبیقی اندیشه‌های حافظ، مولوی، خیام، شاملو و فروغ، محمدهاشم اکبریانی، تهران: مروارید، رقی (شومیز)، چاپ ۲، ۵۵۰ نسخه، ۲۵۸ صفحه.

چهار سخنگوی وجدان ایران (فردوسی، مولوی، سعدی، حافظ)، محمدعلی اسلامی ندوشن، تهران: قطره، وزیری (شومیز)، چاپ ۱۵، ۵۰۰ نسخه، ۲۵۶ صفحه.

چهار سخنگوی وجدان ایران (فردوسی، مولوی، سعدی، حافظ)، محمدعلی اسلامی ندوشن، تهران: قطره، وزیری (شومیز)، چاپ ۱۶، ۵۰۰ نسخه، ۲۵۶ صفحه.

۲. ۳. ۳. اطلاعات چاپ ناقص

تأثیرپذیری شهریار از حافظ، سهیلا کاظمی مرام، همدان: برکت کوثر، ۱۷۱ صفحه.

جام جهان‌بین (فرهنگ اساطیر در دیوان حافظ و سلمان ساوجی)، زیور میارنعمی، تهران: تیرگان، ۵۱۶ صفحه.

جایگاه فرهنگ و ادب ایران در ایده‌ی ادبیات جهانی گوته و روکرت، محمدحسین حدادی، ویرایش: سیده‌سارا قربانی تنها، تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه‌ی انتشارات، ۱۴۶ صفحه.

جستاری در هموندی ادبیات ایران و انگلیس، فیروزه هدایتی، تهران: آینده‌ی دانش، ۱۳۷ صفحه.

گیتی‌گرایی در مثنوی مولوی و دیوان حافظ، زهره وفایی‌فرد، تهران: شرکت گروه مطالعات اندیشه‌ورزان آریا، ۳۰۴ صفحه.

نور واحد در حافظ و مولانا، محمود گودرزی، تهران: افرو، ۲۸۰ صفحه.

یأس فلسفی، ریشه‌ها و نمودهای آن در رباعیات خیام و غزلیات حافظ، سکینه فرجی شبیلویی، همدان: سکر، ۲۷۳ صفحه.

۹۲ _____ مجله‌ی حافظ پژوهی، سال ۲۳، شماره‌ی ۲۴ (دوره‌ی جدید، شماره‌ی ۳)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹

۲.۴. دانشنامه

۲.۴.۱. چاپ نخست

دانشنامه‌ی حافظ‌شناسی، حیدر آخوندزاده، ویراستار: حمید عروجی و فرهاد طاهری، تهران:

سبزان، در ۴ جلد (جلد ۱)، رحلی (گالینگور)، چاپ ۱، ۲۵۰ نسخه، ۶۸۴ صفحه.

دانشنامه‌ی حافظ‌شناسی، حیدر آخوندزاده، ویراستار: حمید عروجی و فرهاد طاهری،

تهران: سبزان، در ۴ جلد (جلد ۲)، رحلی (گالینگور)، چاپ ۱، ۲۵۰ نسخه، ۶۰۰ صفحه.

دانشنامه‌ی حافظ‌شناسی، حیدر آخوندزاده، ویراستار: حمید عروجی و فرهاد طاهری،

تهران: سبزان، در ۴ جلد (جلد ۳)، رحلی (گالینگور)، چاپ ۱، ۲۵۰ نسخه، ۶۰۰ صفحه.

دانشنامه‌ی حافظ‌شناسی، حیدر آخوندزاده، ویراستار: حمید عروجی و فرهاد طاهری،

تهران: سبزان، در ۴ جلد (جلد ۴)، رحلی (گالینگور)، چاپ ۱، ۲۵۰ نسخه، ۶۰۰ صفحه.

۲.۵. کودک و نوجوان

۲.۵.۱. چاپ نخست

حافظ نوجوان، قاسم پرهیزکاری، قزوین: سایه‌گستر، رقی (شومیز)، چاپ ۱، ۲۰۰ نسخه،

۱۰۴ صفحه.

حکایت زندگی حافظ شیرازی، آرش درویشی، تهران: پرنو، رقی (شومیز)، چاپ ۱، ۱۰۰۰

نسخه، ۷۲ صفحه.

۲.۵.۲. چاپ مجدد

دو گنجینه در یک خزان؛ گنج اول: گشتی در گلزار حکمت سعدی، گشتی در گلزار

عرفان حافظ (مقدمه‌ای برای مطالعه‌ی اشعار سعدی برای جوانان و نوجوانان)، هایده پژند

بیرجندی، مقدمه: محمدرضا راشد محصل، مشهد: دستور، وزیری (شومیز)، چاپ ۲، ۱۰۰۰

نسخه، ۱۲۸ صفحه.

کتاب‌شناسی حافظ در سال ۱۳۹۸ خورشیدی _____ ۹۳

همسایه‌ی نادان، زهره‌سادات فیض‌آبادی، تهران: برف، خشتی (شومیز)، چاپ ۳، ۵۰۰۰ نسخه، ۱۲ صفحه.

۲. ۶. متفرقه

۲. ۶. ۱. چاپ نخست

تخمیس غزلیات حافظ، علی کاظمی اردبیلی، به‌اهتمام: اعظم کاظمی اردبیلی، تهران: اطلاعات، وزیری (گالینگور)، چاپ ۱، ۱۰۵۰ نسخه، ۳۱۴ صفحه.

زندگی پرماجرایی حافظ و شاخ‌نبات، حمزه سردادور، تهران: آوای دانیال، رقعی (شومیز)، چاپ ۱، ۲۰۰ نسخه، ۳۰۴ صفحه.

سلامت روان از منظر حافظ، سیده‌مطهره نبوی، گرگان: یاقوت سرخ، رقعی (شومیز)، چاپ ۱، ۵۰۰ نسخه، ۸۶ صفحه.

۲. ۶. ۲. چاپ مجدد

تبصره‌ای بر تدوین غزل‌های حافظ، سلیم نیساری، تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی و آثار، وزیری (گالینگور)، چاپ ۲، ۲۰۰ نسخه، ۲۰۸ صفحه.

حافظ به روایت عباس کیارستمی، عباس کیارستمی، تهران: فرزانه روز، جیبی (شومیز)، چاپ ۸، ۸۰۰ نسخه، ۶۸۴ صفحه.

حافظ ناشنیده‌بند، ایرج پزشکزاد، قم: نشر قطره و شهاب، رقعی (شومیز)، چاپ ۱۶، ۵۰۰ نسخه، ۲۸۰ صفحه.

غزلیات حافظ (رشته‌ی ادبیات فارسی)، حسن انوری، تهران: دانشگاه پیام نور، وزیری (شومیز)، چاپ ۱۶، ۱۰۰ نسخه، ۱۹۴ صفحه.

یادداشت

۱. کتاب‌های زیر که در پایگاه کتابخانه‌ی ملی ارائه شده، به‌دلیل ابهام در عنوان و محتوای کتاب در این مقاله لحاظ نشده است:

۹۴ _____ مجله‌ی حافظ پژوهی، سال ۲۳، شماره‌ی ۲۴ (دوره‌ی جدید، شماره‌ی ۳)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹

هم‌نشینی با حافظ، مارال میرچی، قم: پورصائب، ۲۵۶ صفحه.

چشم سیاه، رمضان حسن‌پور و دبارکی و سیداکبر طباطبایی و ایقان، تهران: زهره‌علوی، ۱۰۴ صفحه.

اسرار حافظ، زهرا نعمت‌الهی، اصفهان: افسر، ۱۰۹۴ صفحه.

به یاد پرویز ناتل خانلری، میثم کرمی، تهران: اندیشه احسان، ۱۱۰۰ صفحه.

۲. گفتنی است برای کتاب‌های عرضه شده در سایت کتابخانه‌ی ملی، شماره‌ی چاپ و تعداد نسخه ذکر نشده است، بنابراین آمار عددی ارائه شده در قسمت «شمارگان» تنها دربردارنده‌ی اطلاعات سایت خانه‌ی کتاب است.

۳. «اطلاعات چاپ ناقص»، به معنی نداشتن شماره‌ی چاپ و تعداد نسخ است.

۴. این کتاب پیش از این در سال ۱۳۸۹ از سوی نشر قطره چاپ شده است.

۵. این کتاب پیش از این در سال ۱۳۷۸ و ۱۳۸۹ از سوی نشر قطره چاپ شده است.

۶. این کتاب پیش از این در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۹ از سوی نشر قطره چاپ شده است.

۷. سال انتشار کتاب بر مبنای داده‌ی آماری پایگاه خانه‌ی کتاب است.

۸. سال انتشار کتاب بر مبنای داده‌ی آماری پایگاه خانه‌ی کتاب است.

۹. این کتاب برای نخستین بار با عنوان «نقشی از حافظ» در سال ۱۳۷۷ از سوی نشر امیرکبیر چاپ شده است.

منبع

رضازاده، سعیده. (۱۳۹۸). «کتاب‌شناسی حافظ در سال ۱۳۹۷ خورشیدی». دوفصل‌نامه‌ی

حافظ پژوهی، شماره‌ی ۱، پیاپی ۲۲، صص ۱۵۵-۱۷۸.